

П.Д. ГУЙВАН

Петро Дмитрович Гуйван, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, докторант Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

**ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРЕБІГУ ТА ПРИПИНЕННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ:
ПРИНЦИПОВА ВІДМІННІСТЬ**

Принципи цивільного права – керівні положення, основні засади, що виражають об'єктивні закономірності, тенденції суспільства, які набувають загальнообов'язкового характеру при їх закріпленні в нормативних актах¹. Одним із основних принципів захисту порушеного матеріального права конкретної особи є строківість реалізації судового охоронного домагання. Саме для врегулювання часових вимірів існування даного суб'єктивного повноваження призначена позовна давність – строк для захисту порушеного цивільного права особи за її зверненням до суду. Можна стверджувати, що це строк, упродовж якого носій може скористатися юридичними можливостями, закладеним у даному праві, а у разі їхньої нереалізації право погашається, як невикористане. Тобто маємо класичний приклад присічного строку, коли правоволоділець вправі здійснити свої суб'єктивні права тільки в його межах, під загрозою втрати такої можливості після спливу відведеного законом на це часу. Наприклад, при реалізації спадкоємцем права на прийняття спадщини, при зверненні кредитора до поручителя тощо. Але мусимо чітко відзначити, що наразі йдеться не про регулятивне право особи на власні дії чи на дії зобов'язаної особи, а про матеріальне право на захист, забезпечене позовною вимогою. Саме таке охоронне право на судовий захист, яке виникає після порушення, погашається в результаті його нереалізації, коли закінчується позовна давність.

Якщо ж матеріальне право уповноваженого суб'єкта на позов було реалізоване своєчасно, можна вести мову про припинення позовної давності, оскільки разове здійснення матеріального права, кінцевий термін існування якого був визначений законом, відбулося, і повторний подібний вчинок кредитором такого ж змісту нормативно заборонений. Інакше кажучи, позовна давність у цьому разі не закінчилася, не спливла, а припинилася достроково з огляду на вичерпаність суб'єктивного права, що нею темпорально опосередковувалося. На жаль, ні в науковій літературі, ні у чинному цивільному законодавстві даному питанню не приділено достатньої уваги. Можемо навести лише праці таких дослідників, як В.В. Луць, К.Ю. Лебедева, З.В. Ромовська, С. Горовець, В. Пучинський. Але якщо, приміром, тезу щодо впливу на обчислення позовної давності лише у разі належного пред'явлення позову, що висловлена в даних працях, можна підтримати, то стосовно дострокового закінчення (припинення) позовної давності дослідження або взагалі не проводилися, або зроблено неправильні висновки, які ми не можемо підтримати. Це призводить до загалом неправильної позиції, обстоюваної як вченими, так і в національному судівництві, згідно з якою позовна давність за певними конкретними вимогами кредитора до боржника триває до моменту її номінального закінчення попри факт пред'явлення чи непред'явлення позову, або, що ще гірше, вказується про переривання давності за тими ж вимогами до того ж відповідача та про початок її нового перебігу внаслідок своєчасної реалізації кредитором свого позовного права. Такі підходи є методологічно хибними, більше того, вони таять небезпеку неправильного правозастосування та в зв'язку з цим порушення права особи на справедливий суд, гарантованого ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Тож правове обґрунтування наслідків активної поведінки кредитора, які призводять до припинення давнісного перебігу та напрацювання теоретичних висновків, є завданням даної праці.

Сплив позовної давності – підстава для відмови у позові лише стосовно стягнення тієї заборгованості, що реально існувала, але не була примусово стягнута протягом часу існування позовного домагання. Навпаки, якщо боргу реально не було, то й позовна давність за вимогами про його стягнення ніколи не починалася і, звісно, не могла ніколи спливати. Отже, як бачимо, вся логіка запровадження інституту позовної давності спрямована на задоволення дійсно існуючого (а не уявного з боку особи, що не має матеріального права на вимогу) обов'язку боржника. При розгляді справи суд повинен встановити наявність матеріального права, належність його позивачеві, порушення цього права відповідачем та, обов'язково, якими саме неправомірними діями відповідача порушене право. Останнє означає виявлення судом правильності заявлених кредитором підстав для звернення до суду. Звісно, позивач до закінчення підготовчого засідання або не пізніше ніж за п'ять днів до початку першого судового засідання у справі, що розглядається за правилами спрощеного позовного провадження, може змінити предмет або підставу для своїх вимог (ч. 3 ст. 49 ЦПКУ), але якщо первинна чи змінена підстава позову виявиться неналежною, суд відмовляє в задоволенні заяви позивача.

Фактично в даному випадку слід констатувати, що позивач неналежним чином звернувся до суду за захистом свого цивільного права: це право дійсно належить йому, воно порушене саме відповідачем, але не

тим способом, про який заявив кредитор за даним зобов'язанням. Тому можна вважати, що спір по суті щодо конкретного порушення права не розглядався, а порушення даного права іншим чином кредитором не оскаржувалося. Отже, щодо звернення позивача за неналежною вимогою перебіг позовної давності не починався, оскільки вказаного ним порушення його права не відбулося, а саме після конкретного порушення права починається перебіг давнісного строку. Як приклад, можемо навести пред'явлення судової вимоги про повернення майна за віндикаційним позовом, тоді як належною є вимога щодо повернення майна за договором оренди. Як результат, ні початку, ні переривання (зупинення) давнісного строку, який не починав свій перебіг, відбутися не може. Тим більше, не може бути й закінчення чи припинення позовної давності. Отже, дефекти матеріального права на позов не впливають на давність. У разі пред'явлення позову до неналежного відповідача чи особою, якій не належить право вимоги, відсутність впливу на давнісний строк пояснюється не вадами процесуального права на позов, а тим, що в позивача немає матеріальної вимоги. Давність за даними вимогами взагалі не починалася, бо сторони не є учасниками спірного правовідношення. При цьому перебіг давності щодо вимог реального кредитора до реального боржника за дійсним порушенням регулятивним правовідношенням, що почався від часу порушення, продовжується.

Також на належність пред'явлення позову впливають і окремі часові аспекти процесуально-правового гатунку. Вони детально проаналізовані в доктрині. Так, В.В. Луць зазначає, що пред'явленням позову є акт (дія) як самої управленої особи щодо подачі заяви чи відправлення її поштою, а й дії судді з її прийому². Однак не всі чинники даної взаємодії мають значення для подальшого обчислення давнісного строку. У контексті впливу певної обставини на перебіг давності вагу має лише перший юридичний факт: пред'явлення позову³. Дійсно, якщо особа пред'явила позов в останній день строку, це все одно призведе до своєчасного здійснення свого охоронного права, незалежно від моменту порушення провадження суддею. Таким чином, доходимо висновку, що правова дефініція «пред'явлення позову» не включає в себе подальші дії судового органу з оцінки правомірності звернення управленої особи до суду. Питання щодо повернення заяви знаходиться поза межами правового визначення поняття «пред'явлення позову».

Позовна давність закінчується, коли спливає календарний строк, встановлений законом для пред'явлення судового позовного домагання. Охоронно-правова вимога, заявлена поза межами даного періоду, також може бути реалізована, у тому числі й шляхом застосування юрисдикційним органом державного примусу (скажімо, у разі поважності пропуску давнісного строку, або коли відповідач не заявляє про застосування давності). Але у вказаних ситуаціях судовий захист відбудеться вже після того, як позовна давність закінчилася. Таким чином, в усіх без винятку випадках закінченню давності сприяє пасивна поведінка носія охоронного права упродовж визначеного строку – неперед'явлення позову. Натомість активні дії управленої особи, матеріальне право якої порушене, вчинені протягом давнісного строку, як правило, призводять до припинення позовної давності. Припиненням її перебігу обов'язково є таке явище, коли час існування матеріального права на позов припиняється достроково шляхом його реалізації. Навіть коли позов пред'явлено в останній день строку, йдеться також про дострокове припинення давнісного перебігу (до закінчення номінально встановленого строку). Така ознака, як дострокове припинення матеріального права у зв'язку з його вичерпаністю і неможливістю повторної реалізації притаманна будь-якому присічному строку, а те, що позовна давність за своєю сутністю та змістом є охоронно-правовим строком присічного характеру, не викликає сумнівів⁴.

Коли ж припиняється перебіг позовної давності і які вчинки правоволодільца призводять до такого наслідку? Цілком логічно, що таким моментом, з яким пов'язується припинення позовної давності, необхідно зазвичай вважати час пред'явлення позову. Винятком із даного правила слід вважати лише ті нечисленні випадки, коли із пред'явленням позову давність переривається, але таке відбувається лише стосовно вимог до неохопленої позовом частини існуючої вимоги або стосовно не залучених у якості відповідачів солідарних боржників за цим же зобов'язанням. Отже, позовна давність припиняється від дати фіксації заяви в суді (у разі її безпосередньої здачі позивачем) або поштової відправки заяви. Разом із тим в окремих випадках спрацьовує правило зворотного відліку, і початковий момент коригування обчислення перебігу визначається пізніше терміну його настання. Йдеться, зокрема, про випадки, коли позовна заява повертається або вона залишена без руху (ст. 121 ЦПКУ). При усуненні недоліків позову протягом належного часу він вважається пред'явленим у первинний термін, але про переривання або припинення давності у цей момент об'єктивно стає відомо лише через певний строк.

Практично такий же результат виникає у разі скасування судової ухвали про повернення позовної заяви чи залишення її без розгляду: позов вважається пред'явленим в первинний термін, відтак вказані наслідки настають саме від вказаного моменту. Якщо стосовно припинення давнісного перебігу дана ситуація не має значення (перебіг строку припинився і подальше його обчислення вже не має сенсу), то при перериванні давності наслідки впливу існуючого механізму можуть бути негативними для управленої особи. Скажімо, кредитор, маючи право вимоги на 1000 грн пред'явив позов за частиною боргу – на 200 гривень. За ідеєю позовна давність за вимогою щодо стягнення 800 грн має початися спочатку від дати пред'явлення першого позову. Уявімо собі, що позов про стягнення 200 грн було залишено без розгляду. Позивач оскаржив відповідну ухвалу в апеляційному, а потім касаційному порядку, і через тривалий час вона була скасована. Отже, буде встановлено, що даний позов пред'явлено належно, він вважається поданим у первинний термін. Саме від цієї дати почався новий перебіг за вимогами щодо 800 грн, проте на момент встановлення цього факту позовна давність може скінчитися. Звісно, для вирішення вказаної проблеми можна користуватися правилами

щодо відновлення давності, але з огляду на притаманний даному інструментарію суб'єктивізм пропонуємо нормативне запровадження механізму подовження строків давності на час дії вказаних обставин. Цікавим видається спосіб правового регулювання подібної ситуації, викладений у п. 3 ст. 18 Нью-Йоркської конвенції про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів, згідно з яким у разі впливу позовної давності кредиторів надається додатковий річний строк для пред'явлення позову до солідарних боржників. Однак, з огляду на досить запутану конструкцію цього правила (позовна давність спочатку може перериватися, а потім переривання скасовується), його інкорпорація в незмінному вигляді є недоцільною.

Загалом, лише позов, пред'явлений належним чином, є підставою для коригування обчислення давнісного строку. Належне пред'явлення позову впливає на перебіг давності за вимогами з відповідного матеріального зобов'язання. Проте критерії належності пред'явлення позову встановлюються не матеріальними, а процесуальними нормами, вони значною мірою обумовлюють процесуальне право на позов та є передумовами процесу⁵. Подання позову як підстава для зміни порядку обчислення перебігу давнісного строку може мати місце лише тоді, коли, по-перше, у позивача існують необхідні умови для звернення до суду і, по-друге, ним дотриманий належний порядок пред'явлення позову, передбачений нормами процесуального законодавства⁶. Наявність таких передумов забезпечує початок процесу, а він, у свою чергу, є підставою для застосування спеціальних способів обчислення давнісного строку за матеріально-правовою вимогою. У зв'язку з викладеним особливою актуальністю набуває чітке правове регулювання механізму ліквідації судом провадження та її наслідків.

Якщо обставини, що впливають на припинення процесу без вирішення спору по суті, будуть виявлені до порушення провадження у справі, суддя повертає заяву. На перший погляд, здавалося б, повернення суддею позову (ст. 185 ЦПК України) не впливає на перебіг позовної давності. Та це не зовсім так. Законодавство встановлює різну правову долю позову при його поверненні залежно від можливості подальшого усунення перешкод для звернення до суду. Іншими словами, давнісний перебіг продовжується лише у тих випадках, коли підставою для повернення було недотримання умов здійснення процесуального права на позов, оскільки у разі виправлення даного дефекту особа може знову звернутися до суду. Питання ж щодо подальшого перебігу давнісного строку при поверненні позову в зв'язку з відсутністю у позивача права на пред'явлення позову (наприклад, п. 3, 4 ч. 4 ст. 185 ЦПК) є неактуальним, бо повторне звернення до суду стає неможливим: зазначений дефект права на пред'явлення позову усунути неможливо. Задля збереження системного підходу пропонується в цьому випадку кваліфікувати давнісний строк як такий, що припиняється від моменту набрання законної сили відповідною ухвалою суду.

Коли вказані вище дефекти процесуального права на позов виявляються вже під час розгляду спору, суд ліквідує судове провадження, закінчуючи справу без вирішення. Проте залежно від того, який це дефект: чи відсутність у позивача права на звернення до суду, чи недотримання ним правил щодо такого звернення, правозастосовний орган або закриває (припиняє) провадження у справі (ст. 255 ЦПК України), або залишає позовну заяву без розгляду (ст. 257 ЦПК України). Закриття провадження у справі виключає можливість повторного судового захисту даного цивільного права позивача. Позовна давність за відповідними вимогами також припиняється. Фактично настають наслідки, характерні для залишення позовної заяви без розгляду при неможливості усунення певних обставин. При закритті провадження не можуть бути усунуті, зокрема, такі умови, як ліквідація юридичної особи – сторони у спорі, наявність рішення, що набрало законної сили, постановлене за спором між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав. Як бачимо, деякі підстави для ліквідації процесу законодавець визнав такими, що не можуть у подальшому бути скоригованими. У вказаних випадках повторне звернення до суду є неможливим. Це означає, що у позивача за спором надалі відсутнє право на звернення до суду, а отже, відсутній і строк даного права.

Отже, безспірною є теза, за якою пред'явлення в належному порядку позову знімає питання про подальший перебіг давнісного строку і приводить до припинення позовної давності⁷ за даною конкретною вимогою до даного відповідача. Такий же наслідок настає у разі закриття провадження у справі. За даної юридичної концепції втрачає актуальності питання, що досить часто мусується в літературі, стосовно необхідності та умов існування давнісних строків упродовж тривалості процесу та навіть після винесення судового рішення по суті спору. Насправді подібна позиція суперечить реальній сутності відносин, що відбуваються і регламентуються правилами цивільного давнісного інституту. Справа в тому, що законодавство України обмежує розгляд спору у суді, якщо між тими ж сторонами є незакінчений спір з тим же предметом. Тож позовна давність виявляється позбавленою проявити свою властивість, задля якої вона, власне, і була запроваджена – забезпечити часові рамки здійснення матеріального права на позов. Крім того, повторне звернення кредитора до суду за захистом свого порушеного права, коли є таке, що набрало законної сили, постановлене за спором між тими ж сторонами, про той же предмет і з тих же підстав рішення суду. Такий результат настає незалежно від того, був задоволений позов, чи правозастосовний орган відмовив у задоволенні вимог кредитора.

Після набрання судовим рішенням статусу остаточного починається строк для виконання рішення, а право повторного звернення до суду з вимогами до того ж відповідача втрачається. Вважаємо, що дана ідея надає визначеності та сенсу судовому захисту порушеного суб'єктивного права особи та усуває всілякі спекуляції темпорального штибу, спрямовані на повторне пред'явлення тих же домагань для правозастосовної реалізації.

Вона справедлива не лише для загальних, а й для спеціальних ситуацій, котрі часто виникають у досліджуваній царині. Приміром, іноді трапляються ситуації, коли кредитор, на користь якого постановлено судово

рішення, не бажає чи не може його реалізувати в порядку виконавчого провадження. Зафіксований у судовому рішенні борг відповідача має таке ж правове значення, як і будь-яке інше невиконане зобов'язання боржника. Проте виконання зазначеного в судовому рішенні зобов'язання може відбутися лише між певними особами, вказаними в такому рішенні. Законодавство України не забороняє передати такий зафіксований судом борг іншій особі (ст. 520 ЦК) або переуступити його іншому кредиторі (ст. 512 ЦК). При цьому слід пам'ятати: нормативне правило стосовно того, що заміна сторони в зобов'язанні жодним чином не впливає на перебіг позовної давності, охоплює виключно відносини між суб'єктами до пред'явлення позову. Після належного подання судового позовного домагання повної давності вже немає, вона припинилася в зв'язку з вичерпанням самого суб'єктивного матеріального права на позов, до складу якого давнісний строк входив як елемент обсягу (в темпоральному вимірі) змісту права. Тим більше, виключається застосування правового інституту позовної давності до регулювання виконавчого провадження. Це обґрунтовується передовсім, виходячи із значення давності як позовного строку. При передачі права на результат виконання остаточного рішення іншому суб'єктові він набуває та здійснює свої повноваження на підставі спеціального законодавства про виконавче провадження за допомогою іншого, ніж суд, державного чи приватного компетентного органу. При цьому недоречно вважати, що можливості нового кредитора розпоряджатися визначеним в судовому порядку боргом виявляються значною мірою обмеженими. Адже після належного пред'явлення позову ні позивач, ні інший суб'єкт, якому передане матеріальне право, не можуть пред'явити того ж самого за змістом судового домагання до того ж боржника.

З урахуванням викладеного можемо дійти висновку про наступний механізм впливу на обчислення позовної давності. Пред'явлення позову або не впливає на давнісний перебіг за відповідними вимогами, або призводить до переривання (ч. 2 ст. 264 ЦК) чи припинення давності. Ми категорично не погоджуємося з тезою про універсальність правила щодо переривання давності у зв'язку з пред'явленням позову. Такий наслідок стосовно зміни порядку обчислення давнісного строку слід розглядати лише як виняток. За загальним правилом у разі пред'явлення позову перебіг позовної давності припиняється. На жаль, матеріальне цивільне законодавство не встановлює чіткого розмежування наслідків для перебігу давності з огляду на подальшу долю позову (початок провадження у справі, повернення позовної заяви, закінчення провадження без вирішення спору по суті). Цивілістична наука вже досить давно визначилася з тим, що вплив на перебіг позовної давності, зокрема, при зверненні до суду у випадках, передбачених у ст. 264, 265 ЦКУ, відбувається лише в разі належного пред'явлення позову⁸. А під належним зверненням до суду розуміються тільки такі заяви, які в подальшому були прийняті до розгляду правозастосовними органами і щодо заявлених вимог відбулося вирішення спору по суті. Якраз таким чином тлумачиться коментоване положення закону в наукових працях та коментарях⁹, проте вказане правило напряду не впливає з нормативного акта, що є недоліком останнього, який необхідно слід виправити.

Відтак, у разі пред'явлення управненою особою позову настають наступні наслідки для давнісного перебігу, що потребує відповідного відображення у цивільному законодавстві:

а) перебіг позовної давності припиняється при пред'явленні у встановленому порядку позову в повному обсязі до всіх боржників;

б) перебіг позовної давності переривається при пред'явленні у встановленому порядку позову за обставин, передбачених в ч.2 ст. 264 ЦКУ;

в) позовна давність не зупиняється і не переривається з пред'явленням позову неналежним чином, у зв'язку з чим позовна заява повертається позивачу, якщо обставини, що обумовили повернення, можуть бути усунуті;

г) обчислення позовної давності не змінюється у разі пред'явлення позову, який надалі залишений без розгляду (стосовно цього випадку є спеціальна норма кодексу – ч. 1 ст. 265 ЦК);

д) якщо повернення позовної заяви (пункт в)) та залишення позову без розгляду (пункт г)) відбулися за обставин, що не залежали від позивача, позовна давність подовжується на час від дня пред'явлення позову до дня набрання законної сили відповідною ухвалою суду;

е) питання щодо обчислення позовної давності у зв'язку з поверненням позову, якщо обставини, що обумовили повернення, не можуть бути усунуті, та у зв'язку з пред'явленням позову, провадження у справі за яким в подальшому закрито, цивільним законодавством не вирішене із-за відсутності суттєвого значення цього питання. Право на подальше звернення до суду припиняється. Відповідно, слід вважати і перебіг позовної давності таким, що припинився.

¹ Мирошникова Н.И. Механизм осуществления субъективных гражданских прав. Ярославль: Ярослав. гос. ун-т, 1989. С. 55–56.

² Луць В.В. Строки захисту цивільних прав. Конспекти лекцій зі спецкурсу. Львів: ЛДУ, 1993. С. 5.

³ Ромовская З.В. Спорные вопросы учения об исковой давности. Вестник Львовского ун-та им. И. Франко. Серия юридическая, 1988. Вып. 26. С.46.

⁴ Гуїван П.Д. Теоретичні питання строків у приватному праві: монографія. Харків: Право, 2014. С. 187–188.

⁵ Bülow Oskar von. Die Lehre von den Prozesseinreden und die Prozess-Voraussetzungen. Gießen, 1868. S. 27.

⁶ Гурвич М.А. Право на иск / отв. ред.: Клейнман А.Ф. Москва: Изд-во АН СССР, 1949. С. 53.

⁷ Пучинский В. Проект ГК РСФСР и вопросы гражданского судопроизводства. Социалистическая законность. 1963. № 3. С. 36.

⁸ Пушкар Е.Г. Конституционное право на судебную защиту (гражданско-правовой аспект). Львов: Вища школа, 1982. С. 211.

⁹ Сергеев А.П. Некоторые вопросы применения правил об исковой давности в российском законодательстве. *Сборник статей к 50-летию Е.А. Крашенинникова*. Ярославль: ЯрГУ, 2001. С. 53–54; Харитонов С.О., Старцев О.В. Цивільне право України: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Істина, 2007. С. 224.

Резюме

Гуйван П.Д. Закінчення перебігу та припинення позовної давності: принципова відмінність.

Дана робота присвячена вивченню актуального питання про долю позовної давності та порядок її обчислення у разі пред'явлення позовного домагання до суду. Встановлено, що давнісний перебіг коригується лише при належному поданні позову. Встановлено критерії належності матеріального позову та процесуальні аспекти його пред'явлення. Доведено, що зазвичай факт належного пред'явлення позовної вимоги до суду призводить до припинення подальшого перебігу позовної давності, адже матеріальне право на позов, тривалість якого визначає давність, вже реалізоване і таким чином вичерпався його зміст.

Ключові слова: позовна давність, припинення перебігу, вичерпання змісту права.

Резюме

Гуйван П.Д. Окончание течения и прекращения исковой давности: принципиальное отличие.

Данная работа посвящена изучению актуального вопроса о судьбе исковой давности и порядке ее исчисления в случае предъявления искового притязания в суд. Установлено, что давностное течение корректируется только при надлежащей подаче иска. Установлены критерии надлежащего материального иска и процессуальные аспекты его предъявления. Доказано, что обычно факт надлежащего предъявления искового требования в суд приводит к прекращению дальнейшего течения исковой давности, ведь материальное право на иск, продолжительность которого определяет давность, уже реализовано и таким образом исчерпано его содержание.

Ключевые слова: исковая давность, прекращение течения, исчерпание содержания права.

Summary

Guyvan P. The end of the flow and the termination of the limitation of actions: the fundamental difference.

This work is devoted to the study of the actual question of the fate of the limitation of actions and the procedure for calculating it in the event of a claim being submitted to the court. It is established that the prescription over time is corrected only with the proper filing of a claim. The criteria for proper material claim and procedural aspects of its presentation are established. It is proved that usually the fact of proper filing of a claim in court leads to the cessation of the further course of the limitation of actions, because the substantive right to claim, the duration of which determines the limitation, has already been implemented and thus its content has been exhausted.

Key words: limitation of actions, termination of the flow, the exhaustion of the content of law.

УДК 347.6

М.М. ДЯКОВИЧ

Мирослава Михайлівна Дякович, доктор юридичних наук, доцент, доцент Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID: 0000-0002-9034-5285

ПРИПИНЕННЯ ШЛЮБУ ВНАСЛІДОК ЙОГО РОЗІРВАННЯ ЗА СІМЕЙНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ

Правовідносини, які виникають внаслідок розірвання шлюбу, визнання його недійсним зачіпають в цілому інтереси суспільства і, зокрема, членів сім'ї, малолітніх та неповнолітніх дітей. Враховуючи тенденції глобалізації життєвих процесів, за останні роки все більше зменшується кількість зареєстрованих шлюбів і, навпаки, збільшується кількість розірваних шлюбів. Удосконалення сімейного законодавства, що регулює процес (процедуру) розірвання шлюбу, сьогодні є вельми актуальним.

Дослідження українських вчених останніх років здійснювалися у напрямі застосування сімейного законодавства України у судових спорах, які пов'язані з розірванням шлюбу, правового регулювання припинення шлюбу в Україні, укладення та розірвання шлюбу за законодавством України, припинення шлюбу за законодавством України.

Питання розірвання шлюбу розглядалися та досліджувалися у працях В.І. Борисової, А.Б. Болховітіної, К.М. Глиняної, О.В. Дзери, І.В. Жилінкової, З.В. Ромовської, С.І. Шимон.

Мета роботи – дослідження правового регулювання припинення шлюбу внаслідок його розірвання, впровадження змін до порядку припинення шлюбу внаслідок його розірвання лише через судову процедуру,